

Обставини справи

Справа стосувалася стверджуваного порушення принципів змагальності та рівності сторін відповідно до пункту 1 статті 6 Конвенції під час адміністративного провадження, в якому поліція анулювала ліцензію заявника на вогнепальну зброю на підставі нерозкритої конфіденційної інформації.

1 липня 2015 року Босілеградське відділення поліції (Bosilegrad Police Station) анулювало ліцензію заявника на мисливську рушницю, посилаючись на необхідність захисту «особистої та матеріальної безпеки інших осіб». В основу цього рішення було покладено результати попередньої перевірки поліції.

5 жовтня 2015 року Міністерство внутрішніх справ відхилило скаргу заявника на це рішення, вважаючи його необґрунтованою. Міністерство також стверджувало, що воно не було зобов'язане розкривати оперативні звіти та джерела інформації, на яких ґрунтувалося відповідне рішення.

28 листопада 2015 року заявник звернувся до Адміністративного суду із заявою про судовий перегляд, стверджуючи, що рішення про анулювання його ліцензії не було належним чином обґрунтованим. Він стверджував, що був позбавлений можливості ефективно брати участь у провадженні, оскільки не міг оскаржити факти, на яких ґрунтувалося рішення, або подати докази на спростування викладених причин.

В свою чергу Міністерство внутрішніх справ подало до суду заяву, до якої було додано конфіденційне досьє, що містило інформацію про перевірку. Національний суд розглянув вказане досьє без участі сторін і не розкрив його зміст заявнику.

8 вересня 2016 року Адміністративний суд відхилив позов заявника без проведення відкритого розгляду справи. Суд дійшов висновку, що «характер спору не вимагав особистої присутності сторін або спеціального встановлення фактів». Суд також відхилив твердження заявника про неможливість ефективно брати участь у судовому розгляді, посилаючись на правові обмеження, які забороняють йому розголошувати або обговорювати конфіденційну інформацію у своєму рішенні.

1 березня 2018 року Конституційний Суд відхилив конституційну скаргу заявника.

Оцінка Суду

Насамперед ЄСПЛ зазначив, що загальні принципи щодо права на розкриття відповідних доказів у контексті права на справедливий розгляд були узагальнені у рішеннях ЄСПЛ у справах *Regner v. the Czech Republic* [ВП], № 35289/11, §§ 146–49, від 19 вересня 2017 року) та *T.G. v. Croatia* (№ 39701/14, §§ 48–54, від 11 липня 2017 року).

ЄСПЛ вказав, що у цій справі підстави, з яких поліція вважала, що мисливська ліцензія заявника підлягала анулюванню, були викладені лише у загальних рисах, тобто без будь-якої конкретизації обставин, що мали місце у його ситуації. Так, не можна було стверджувати, що заявник був ознайомлений або достатньо обізнаний про висунуті проти нього звинувачення, що дозволило б йому ефективно їх оскаржити – фактично чи юридично (див. *mutatis mutandis*, *Užkauskas v. Lithuania*, № 16965/04, § 50, від 6 липня 2010 року).

Окрім того, за таких обставин Адміністративний суд повинен був проявити особливу ретельність та увагу під час власного розгляду справи з метою забезпечення відповідності його рішення, наскільки це можливо, вимогам змагальності та принципу рівності сторін. Однак зазначений суд залишив рішення Міністерства внутрішніх справ без змін, і ніщо не вказувало на те, що при цьому він надав власну незалежну оцінку конфіденційній інформації, яка була прихована від заявника (на відміну від згаданого вище рішення у справі *Regner*, § 20, в цілому). Адміністративний суд також не надав жодного обґрунтування того, чому він не вказав, хоча б коротко, звинувачення, висунуті проти заявника (див. згадане вище рішення у справі *Regner*, § 160). Крім того, ні поліція, ні національні суди не стверджували, що приховування відповідної інформації було виправдано такими міркуваннями, як національна безпека, захист свідків, яким загрожує небезпека репресій, або необхідність захисту конфіденційних методів поліцейського розслідування (на відміну від згаданого вище рішення у справі *Regner*, §§ 20 і 148). Не було докладено жодних зусиль для пом'якшення обмежень права заявника на рівність сторін, наприклад, шляхом надання можливості спростувати конкретні звинувачення, що впливають з перевірки біографічних даних, або шляхом проведення публічного слухання (на відміну від згаданої вище справи *Regner*, § 18) (пункт 16 рішення).

З огляду на вищевикладене ЄСПЛ виснував, що процедура розгляду справи в Адміністративному суді не містила належних гарантій захисту інтересів заявника та забезпечення йому справедливого судового розгляду, як це гарантується пунктом 1 статті 6 Конвенції.

Відповідно, ЄСПЛ констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

Висновок

Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).

Рішення в цій справі ухвалене Комітетом 14 січня 2025 року та є остаточним.

Обставини справи

Справа стосувалася провадження проти подружжя та їхнього сина, які володіли трьома масажними салонами в Румунії, за звинуваченням у сутенерстві та торгівлі людьми. Вони стверджували, що їхні вирoki були несправедливими, оскільки ключові свідки – жінки, яких вони завербували в Республіці Молдова, – ніколи не були допитані безпосередньо в румунських судах.

Заявниками є троє громадян Румунії: пан Vasile і пані Tatiana Pruteanu, 1960 і 1965 років народження відповідно, та їхній син, Vasile Pruteanu, 1987 року народження. Вони проживають у містах Брашов та Сечеле (Румунія).

Заявники володіли трьома масажними салонами в Румунії. У лютому 2013 року їх обвинувачували у сутенерстві та торгівлі людьми. Їх підозрювали у сприянні еротичним масажам і сексуальним контактам, зокрема, за участю масажисток, завербованих у Республіці Молдова.

Зрештою, рішенням від червня 2016 року суди встановили, що заявники вербували жінок у Республіці Молдова, обіцяючи їм роботу, їжу, житло та допомогу в отриманні віз, а потім примушували їх працювати масажистками у своїх салонах і вступати в статеві зносини з клієнтами. Подружжя заявників було засуджено до трьох років позбавлення волі, а їхнього сина – до двох років умовно.

В основу своїх висновків суди покладали свідчення, надані у суді 2 молдовськими масажистками, які стали цивільними сторонами у провадженні, близько 20 іншими – переважно румунськими масажистками, а також 11 клієнтами масажних салонів. Інші докази включали: оголошення в молдовських і румунських газетах; розшифровані телефонні розмови заявників; обговорення в соціальних мережах між клієнтами масажних салонів; рапорти, написані співробітниками поліції під прикриттям; предмети, вилучені з масажних салонів, зокрема, презервативи та секс-іграшки.

Заяви, зроблені трьома іншими молдовськими масажистками (також свідками цивільної сторони) і свідком, що перебуває під захистом, на ім'я «Maria», які на той час виїхали з Румунії, також були використані під час судового розгляду справи проти заявників.

В апеляційній скарзі заявники стверджували, що ці чотири свідки не були особисто заслухані судом першої інстанції. Один з трьох відсутніх свідків з боку цивільної сторони був врешті-решт допитаний на прохання апеляційного суду судом в Республіці Молдова, але двох інших не вдалося допитати, оскільки їхнє місцеперебування було невідоме. Апеляційний суд неодноразово викликав «Maria», однак вона подавала заяви про те, що стан її здоров'я не дозволяє їй пережити травму, якої вона зазнала від заявників.

Апеляційний суд, зокрема, заявив, що його рішення прийняти показання відсутніх свідків відповідало зобов'язанням щодо захисту жертв сексуальних злочинів. Він спирався на директиву ЄС і брав до уваги вразливість жертв торгівлі людьми та необхідність уникнення вторинної віктимізації. Крім того, він встановив, що свідчення цих свідків узгоджуються з показаннями інших жінок, які працювали на заявників.

Що стосується двох відсутніх цивільних свідків, яких не вдалося знайти, апеляційний суд вказав, що їхні свідчення були надані молдовському прокурору і описували ту саму ситуацію, що й у свідченнях «Maria» та в інших доказах.

Звертаючись до ЄСПЛ заявники, із посиланням на пункт 1 та підпункт «d» пункту 3 статті 6 Конвенції, скаржились на те, що кримінальне провадження, яке призвело до їх засудження, не було справедливим, оскільки три ключові свідки, які давали показання проти них, ніколи не були допитані безпосередньо в суді, а ще один свідок був допитаний молдовським, а не румунським судом.

Оцінка Суду

По-перше, Суд встановив, що у чотирьох свідків були поважні причини для неявки на судові засідання. Всі вони були колишніми працівниками масажних салонів заявників і потребували захисту як передбачувані жертви торгівлі людьми та сексуальної експлуатації. Так, причиною неявки «Maria» на судовий розгляд були проблеми з психічним і фізичним здоров'ям, спричинені травмою, яку вона пережила під час перебування в Румунії.

Хоча показання цих свідків сприяли засудженню заявників, вони не були єдиним або вирішальним доказом у справі. Національні суди мали ряд інших доказів, які дозволили їм дійти висновку, що заявники сприяли вчиненню сексуальних дій у своїх масажних салонах. Крім того, докази свідчили про те, що заявники перевозили своїх молдавських жертв до Румунії під приводом законного працевлаштування, залишаючи деяких з них без документів, а потім стежили за ними і погрожували втягнути їх у заняття проституцією.

Суд також зазначив, що були достатні факти, які дозволили провести справедливу і належну оцінку неперевіраних доказів.

Слід зазначити, що суди з обережністю підходили до показань відсутніх свідків, покладаючись на них лише тоді, коли ставало зрозуміло, що присутність свідків у суді не може бути забезпечена, і після того, як було встановлено, що їхні показання підтверджуються іншими доказами. Суди також перевірили достовірність показань двох свідків, яких не вдалося знайти, і розглянули їх у контексті, вирішуючи, чи брати їх до уваги. Крім того, суди визнали достовірність показань відсутніх свідків у контексті міжнародних зобов'язань Румунії щодо захисту жертв сексуальних злочинів.

Крім того, суди вжили достатніх процесуальних заходів, щоб компенсувати відсутність можливості безпосередньо допитати свідків під час судового розгляду. Показання відсутніх свідків були наявні в матеріалах справи, які заявники та їхні захисники мали змогу оскаржити в суді. Загалом, заявники та їхні захисники були присутні та брали активну участь у судовому розгляді. Так, заявники мали змогу представити свою позицію захисту, надавши власну версію фактів.

Нарешті, національні суди детально обґрунтовували свої рішення про прийняття показань відсутніх свідків. Їхні рішення ґрунтувалися на вичерпному дослідженні доказів і всіх наведених аргументів.

Суд виснував, що в цілому провадження було справедливим, а права на захист не були обмежені тією мірою, якою він визнав би порушення гарантій, зокрема, рівності сторін, передбачених статтею 6 Конвенції.

Отже, ЄСПЛ констатував відсутність порушення пункту 1 та підпункту «d» пункту 3 статті 6 Конвенції.

Висновок

Відсутність порушення пункту 1 та підпункту «d» пункту 3 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 14 січня 2025 року та набуло статусу остаточного 14 квітня 2025 року відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.